

Stina Thörnelöf
Telefon 08-508 28 852, 076-122 88 52
stina.thornelof@miljo.stockholm.se

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden

ÖVERSIKT AV VÄSENTLIGA FRÅGOR FÖR FÖRVALTNINGSPLAN I NORRA ÖSTERSJÖNS VATTENDISTRIKT

Remiss från Kommunstyrelsen (KS 304-318/2008) RIII

Förslag till beslut

- 1 Överlämna och återopa förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
- 2 Justera beslutet omedelbart.

Gunnar Söderholm

Tage Jonsson

Sammanfattning

Vattenmyndigheten för Norra Östersjöns vattendistrikt har tagit fram samrådshandlingen *Översikt av väsentliga frågor för förvaltningsplan i Norra Östersjöns vattendistrikt 2008-2009*. Dokumentet beskriver översiktligt vilka vattenområden och vilka vattenfrågor vattenförvaltningen ska arbeta med i distriktet under de kommande åren. Ett förslag till en första förvaltningsplan med kvalitetskrav (miljökvalitetsnormer), inklusive eventuella undantag, och åtgärdsprogram ska vara klart senast 22 december 2008. De ytvattenområden som berör Stockholms stad är Norrström-Mälarens närområden, Tyresåns avrinningsområde samt Stockholmsnära kustavrinningsområden.

Informationen om de väsentligaste frågorna är knapphändig och i vissa fall också inkonsekvent. Orsakssambanden mellan påverkan och försämrad vattenkvalitet måste förtydligas för att kostnadseffektiva åtgärder ska kunna genomföras. Diffusa emissioner från produkter och varor utgör den största belastningen av olika typer av föroreningar på vattenmiljöer i tätorter. Grundprincipen för finansiering av åtgärder, där förorenare och

vattenanvändare betalar, kommer därför att bli svår att genomföra i praktiken. Ett statligt finansiellt stödsystem och ekonomiska styrmedel är nödvändigt för att få till stånd åtgärder i de utpekade vattenförekomsterna. Förvaltningen menar också att det är viktigt att miljökvalitetsnormernas och åtgärdsprogrammets status preciseras i förvaltningsplanen så att det blir tydligt hur dessa ska styra kommuner och enskilda.

Bakgrund

Vattenmyndigheten för Norra Östersjöns vattendistrikt har tagit fram samrådshandlingen *Översikt av väsentliga frågor för förvaltningsplan i Norra Östersjöns vattendistrikt 2008-2009, SAMARBETE FÖR BÄTTRE VATTEN*. Översikten är resultatet av den kartläggning som gjorts i vattendistriktet under år 2007. De viktigaste frågorna och problemen som behöver lösas fram till år 2015 pekas ut i dokumentet. Samrådshandlingen återfinns i sin helhet på http://www.ab.lst.se/templates/InformationPage_11717.asp

Vattenmyndigheten vill ha svar på om det är tydligt vilka vattenmiljöer och vilka vattenproblem som är viktigast att åtgärda och om det tydligt hur och när man kan påverka arbetet. Möjlighet finns att ge förslag på vattenområden eller vattenproblem som vattenmyndigheten bör arbeta med. Det ges även möjlighet till att föreslå förbättringar av arbetet i vattenförvaltningen.

Samrådshandlingen är utsänd på bred remiss i vattendistriktet under perioden 1 februari till 1 augusti 2008. Kommunstyrelsen har remitterat ärendet till Miljö- och hälsoskyddsnämnden, remisstiden sträcker sig till den 21 april 2008. Ärendet har även remitterats till Stadsbyggnadsnämnden, Exploateringsnämnden, Trafik- och renhållningsnämnden, Stadsledningskontoret och Stockholm Vatten AB.

Miljöförvaltningen har samrått med Stockholm Vatten i handläggningen av detta ärende.

VÄSENTLIGA FRÅGOR I VATTENDISTRIKTET

Norra Östersjöns vattendistrikt är det mest tätbefolkade av Sveriges fem vattendistrikt. Mälaren är dricksvattentäkt för cirka två miljoner människor i regionen men också recipient för vattenutsläpp från bland annat avloppsreningsverk, jordbruksmark och avrinnande dagvatten från bebyggelse. Utströmningen av vatten från Mälaren påverkar vattenmiljöerna i skärgården.

Distriktet har stora övergödningssproblem. Problemen med övergödning av ytvatten förekommer framför allt inom områden som är tätbefolkade och jordbruksdominerade. Även om de största punktkällorna till inlands- och kustvatten har åtgärdats behövs det omfattande insatser för att minska övergödningen.

Lokalt finns områden med hög belastning av miljögifter. Den diffusa spridningen av metaller och kemikalier är stor i framför allt tätbebyggda områden. Effekterna i vattenmiljön är dåligt kända, särskilt i kombination av olika ämnen. Fysiska störningar, t ex sjösänkningar, dämningar och utdikningar har fått konsekvenser för den ekologiska

statusen i vattnet och förändrat tillståndet i sjöar, vattendrag och hav. Samtidigt är vattenmiljöernas värde för naturupplevelser och rekreation stort i hela vattendistriktet.

I samrådshandlingen beskrivs översiktligt viktiga frågor för distriktets större vattenområden. Följande vattenområden berör Stockholms stad; grundvattnet i Stockholms län, Norrström-Mälarens närområden, Tyresåns avrinningsområde, Stockholmsnära kustavrinningsområden (avrinningsområdena mellan Åkerströmmen och Norrström samt mellan Norrström och Tyresån).

STATUSKLASSNING AV VATTENFÖREKOMSTER

EU:s ramdirektiv för vatten omfattar allt vatten men av praktiska skäl har vattenmyndigheterna i Sverige valt en nedre storleksgräns för kartläggning och statusklassning av ytvattenförekomster. Det innebär sjöar >1 km², 10 km² tillrinningsområde för vattendrag och vattenområden inom en sjömil utanför kustens och skärgårdens yttersta öar. Ytvattenförekomsternas ekologiska status bedöms i fem klasser; hög, god, måttlig, otillfredsställande och dålig. Klassningarna redovisas i databasen Vatteninformationssystem Sverige (VISS) www.viss.lst.se.

Under 2007 har en preliminär statusbedömning genomförts av alla större insjöar, vattendrag, kustfjärdar och grundvattenakviferer inom Norra Östersjöns vattendistrikt. För de tre förstnämnda kategorierna visar bedömningen att bara två av tio vattenförekomster i Stockholms län når den ekologiska status som behövs för att uppfylla de krav som vattendirektivet ställer.

Vattenförekomsterna i Stockholms stad, som uppfyller storlekskriterierna som vattenmyndigheterna satt upp, har fått följande klassning:

Östra Mälaren	God
Bällstaån	Måttlig
Drevviken	Måttlig
Magelungen	Måttlig
Saltsjön/innereskärgården	Otillfredsställande

Grundvattenförekomster klassificeras med avseende på kemisk och kvantitativ status i antingen god eller uppnår ej god status. Grundvattnet i Brunkebergsåsen uppnår inte god kemisk status.

För de prioriterade miljöfarliga ämnen som pekats ut i vattendirektivet (bilaga X) håller gränsvärden på att tas fram i ett dotterdirektiv. Dessa ämnen ingår därför inte i den preliminära klassningen.

MILJÖKVALITETSNORMER

Målet är att god ekologisk och kemisk status ska uppnås i alla vattenförekomster till år 2015. Det innebär att *god vattenstatus* blir en bindande miljö kvalitetsnorm som fastställs i förvaltningsplanen. Det blir sedan en uppgift för kommunala och statliga myndigheter att se till att nödvändiga åtgärder genomförs när vattenkvaliteten inte når upp till god status, antingen med egen insats eller via andra aktörer, t ex verksamhetsutövare.

God vattenstatus ska avvägas mot andra samhällsintressen. Vattenmyndigheten kommer att bedöma om det finns behov av undantag, antingen tidsfrist eller mindre stränga krav. Ett förslag till en första förvaltningsplan med kvalitetskrav inklusive eventuella undantag, och åtgärdsprogram ska vara klart senast 22 december 2008. Därefter följer ytterligare en samrådsperiod (januari-augusti 2009). Beslut om den juridiskt bindande förvaltningsplanen tas av vattendelegationen i slutet av 2009.

Förvaltningens synpunkter

I samrådshandlingen beskrivs viktiga övergripande frågor för hela vattendistriktet och specifika problem för större grund- och ytvattenförekomster. Beskrivningarna för varje vattenområde är mycket översiktlig och omfattar knappt en sida vardera. Informationen om de väsentliga frågorna är i de flesta fall ytterst knapphändig. I vissa fall är den också inkonsekvent så till vida att t ex hästhållning nämns under rubriken övergödning medan uppenbart större källor, som avloppsreningsverk, inte redovisas.

Med tanke på att detta dokument är ett underlag till det kommande åtgärdsprogrammet menar förvaltningen att redovisningarna behöver fördjupas och att orsakssambanden mellan påverkan och försämrad vattenkvalitet måste förtydligas avsevärt. Stockholms stads Vattenprogram är utformad som ett lokalt åtgärdsprogram med tydligt fokus på konkreta åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten i stadens vattenområden för åren 2006-2015. Programmet fungerar i praktiken som ett lokalt åtgärdsprogram för att förbättra vattenkvaliteten i Stockholm och är därmed ett bra exempel på hur vattendirektivet kan överföras till operativ nivå i vattendistriktet.

Den diffusa spridningen av föroreningar, bl.a. via dagvatten, är ett specifikt storstadsproblem. Diffusa emissioner från produkter och varor, inte punktutsläpp från enskilda verksamheter utgör den största belastningen av olika typer av föroreningar på vattenmiljöer i tätorter. Det gör det svårt att identifiera tydliga verksamhetsutövare. Förvaltningen befarar att grundprincipen för finansiering av åtgärder, där förorenare och vattenanvändare betalar, kommer bli svår att genomföra i praktiken. Ett statligt finansiellt stödsystem och även ekonomiska styrmedel behövs därför för att god vattenstatus ska kunna uppnås inom utsatt tid. Finansiering behövs för såväl åtgärder och nödvändig övervakning av vattenstatus i de utpekade vattenförekomsterna. Ansvar för övervakning av de större vattenområden, de så kallade vattenförekomsterna, bör enligt förvaltningen mening ligga på länsstyrelsen.

Det är viktigt att miljö kvalitetsnormernas och åtgärdsprogrammets status preciseras i förvaltningsplanen så att det blir tydligt hur dessa ska styra kommuner och enskilda. Klassificeringarna av vattenförekomster kommer få konsekvenser för vilka åtgärder som måste vidtas i kommunerna. Det kan medföra begränsningar i kommunernas planeringsarbete enligt PBL t ex i de fall då tillkommande verksamheter/bebyggelse riskerar att öka belastningen i ett vattenområde och därmed överskrida miljö kvalitetsnormerna.

Vattenmyndigheten särskilda frågor

Vattenmyndigheten har ställt fem frågor som man särskilt vill ha svar på.

1) Är det tydligt hur du får den information du vill ha?

Ja, samrådshandlingen ger tillräckliga hänvisningar till var man finner information om Vattenmyndighetens arbete och om vattenkvalitet i vattenförekomsterna i distriktet.

2) Är det tydligt hur och när du kan påverka arbetet?

Nej, enligt förvaltningens uppfattning är det inte tillräckligt tydligt. Redan nu borde det finnas ett utkast till åtgärdsprogram som kommuner och andra berörda kan lämna synpunkter på. Miljö kvalitetsnormerna och åtgärdsprogrammet kommer att medföra ekonomiska och andra konsekvenser för kommunerna och kan även få direkt påverkan på beslut som fattas. Åtgärdsprogrammet skall vara beslutat i slutet av år 2009 och den tidsnöd som man riskerar att hamna i skapar en väldig osäkerhet om vad Vattenmyndigheten avser att föreslå och hur de aktörer som ska genomföra åtgärder kan påverka arbetet. Det är djupt otillfredsställande.

3) Är det tydligt vilka vattenmiljöer och vattenproblem som är viktiga?

Nej, den lämnade redovisningen är för översiktlig och beskrivningarna av de väsentliga frågorna för de olika vattenområdena är i många fall för svepande för att utgöra underlag till konkreta åtgärder.

4) Ge förslag på egna vattenområden eller vattenproblem som du anser vattenförvaltningen bör arbeta med!

Det finns en risk för att vattenförvaltningens arbete kommer ha fokus på enbart större vattenområden. Förvaltningen har dock förståelse för valet av storleksgräns för de vattenförekomster som ska ingå i Sveriges rapportering till EU. Lokalt är det ändå viktigt att fortsätta att arbeta med att förbättra kvaliteten i mindre sjöar och vattendrag.

Diffus spridning av olika föroreningar från bl.a. produkter och varor utgör den största belastningen på vattenmiljöer i tätorter. Miljöförvaltningen och Stockholm Vatten har i många år arbetat med dessa frågor och kunskaper från projektet Nya Gifter bör kunna vara ett viktigt underlag till distriktets åtgärdsprogram.

5) Ge förslag på förbättringar av arbetet i vattenförvaltningen!

Det krävs en ökad konkretiseringsgrad från Vattenmyndigheten för att de mest kostnadseffektiva åtgärder ska kunna genomföras i vattendistriktet.

Specifika synpunkter – vattenområden i Stockholms stad

Avrinningsområdet mellan Åkerströmmen och Norrström. Övergödningen tas upp som ett av de stora problemen men orsakerna till att näringshalterna är höga utvecklas inte närmare. Här är det viktigt att tydliggöra att det näringsrika utflödet från Mälaren står för ungefär hälften av belastningen av fosfor och kväve i innerskärgården. Det är också anmärkningsvärt att det inte nämns att innerskärgården är recipient för renat avloppsvatten från tre stora avloppsreningsverk, Bromma, Henriksdal och Käppala.

Norrström – Mälarens närområde. Under rubriken metaller och miljögifter anges att det finns mer än 200 större miljöfarliga verksamheter inom avrinningsområdet som har direkt eller indirekta utsläpp till Mälaren. Detta är ett exempel på hur otydliga problembeskrivningarna är i samrådshandlingen. Menas här att det finns många miljöfarliga verksamheter som leder processavloppsvatten som innehåller miljögifter direkt till Mälaren?

Avrinningsområdet mellan Norrström och Tyresån. Henriksdals avloppsreningsverk och Statoils oljedepå pekas ut som de två större miljöfarliga verksamheter som har utsläpp av metaller och miljögifter till vatten. Med tanke på att detta område till stora delar är tätbebyggt är det anmärkningsvärt att dagvatten inte tas upp under denna rubrik. Som källor till övergödning bör, förutom enskilda avlopp, även de övriga stora avloppsreningsverken nämnas.

Tyresåns avrinningsområde. Beskrivningen av de viktigaste frågorna för detta avrinningsområde är något mer utförlig än för de övriga vattenområdena som berör Stockholms stad. Det beror sannolikt på att det kommunövergripande samarbetet kring Tyresån, som pågått under ett flertal år, har bidragit till att kunskapen ökat om vattensystemet. Dagvatten nämns som huvudsaklig belastning av näringsämnen och även metaller och miljögifter. De bakomliggande orsakerna till att dagvatten blir förorenat saknas i beskrivningen, liksom genomgående för övriga vattenområden.

Slut |